

27. 8. 2018 | Autor: Ing. Martin Varga

Po vydání novely č. 369/2016 Sb. původního zákona o ochraně ovzduší č. 201/2012 Sb. je od 1.1.2017 povinnost pro právnickou a fyzickou osobu, je-li to technicky možné, u nových staveb nebo při změnách stávajících staveb využít pro vytápění teplo ze soustavy zásobování tepelnou energií nebo zdroje, který není stacionárním zdrojem. To neplatí, pokud posudek prokáže, že využití tepla ze soustavy zásobování tepelnou energií nebo zdroje energie, který není stacionárním zdrojem, není pro povinnou osobu ekonomicky přijatelné. (Aktualizace 2017-11-10 - změny v aktualizaci vyznačeny modře, Aktualizace 2018-08-27 - změny v aktualizaci vyznačeny zeleně)

POVINNOSTI VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZÁKONA O OCHRANĚ OVZDUŠÍ:

V anotaci příspěvku je uvedeno znění odstavce (7) §16 novely zákona. Toto znění je na první pohled stejné s předchozí verzí zákona o ochraně ovzduší, takže by se mohlo zdát, že nic nového nepřináší. Tato povinnost tu již byla. Nicméně přeci jenom jedna velmi malá, byť podstatná, změna tu je, **kte**rá se velmi dotýká energetických specialistů. Níže v ještě jednou přepsaném odstavci je vyznačena červenou barvou:

§16

(7) Právnická a fyzická osoba je povinna, je-li to technicky možné, u nových staveb nebo při změnách stávajících staveb využít pro vytápění teplo ze soustavy zásobování tepelnou energií nebo zdroje, který není stacionárním zdrojem. To neplatí, pokud energetický posudek³³⁾ prokáže, že využití tepla ze soustavy zásobování tepelnou energií nebo zdroje energie, který není stacionárním zdrojem, není pro povinnou osobu ekonomicky přijatelné.

³³⁾ zákon 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů

Žádné bližší prováděcí předpisy nebo metodické pokyny k tomo odstavci (kdy vyžadovat EP) nebyly, pokud je nám známo, vydány. Stavební úřady tak začaly po 1.1.2017 vyžadovat EP zpracovaný ve stejném rozsahu a pravidel jako EP zpracovaný podle §9a odstavce (1) písmene a) zákona 406/2000 Sb. o hospodaření energií v aktuálním znění pro všechny případy uvedené v tomto odstavci (7) novely zákona o ochraně ovzduší.

Ještě je nutno vysvětlit pojmy uvedené v tomto odstavci (7):

Soustava zásobování teplem (SZT) - je termín, který je přesně definován v zákoně 458/2000 Sb. v aktuálním znění o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon) v §2 v odstavci (2), písmene c) čl. 14:

14. soustavou zásobování tepelnou energií soustava tvořená vzájemně propojeným zdrojem nebo zdroji tepelné energie a rozvodným tepelným zařízením sloužící pro dodávky tepelné energie pro vytápění, chlazení, ohřev teplé vody a technologické procesy, je-li provozována na základě licence na výrobu tepelné energie a licence na rozvod tepelné energie; soustava zásobování tepelnou energií je zřizována a provozována ve veřejném zájmu,

Článek obecně definuje základní technické rysy SZT a také uvádí, že současně je nutno vlastnit licenci na provoz tepelného zdroje a rozvodů tepla. Licenci uděluje Energetický regulační úřad (ERÚ). Licence se neuděluje na výrobu tepelné energie určené pro jeden objekt jednoho zákazníka. Výroba a dodávka tepla je předmětem podnikání. Viz znění v §3 energetického zákona. Definice podnikání je uvedena v Občanském zákoníku č. 86/2012 Sb. v aktuálním znění v §420.

Stacionární zdroj - je definován v zákoně o ochraně ovzduší v §2, pod písmenem e):

e) stacionárním zdrojem ucelená technicky dále nedělitelná stacionární technická jednotka nebo činnost, které znečišťují nebo by mohly znečišťovat, nejde-li o stacionární technickou jednotku používanou pouze k výzkumu, vývoji nebo zkoušení nových výrobků a procesů,

c) znečišťováním (emisí) vnášení jedné nebo více znečišťujících látek do ovzduší,

Zjednoušeně řečeno: Pokud navrhují u novostavby nebo je instalován u měněné stavby zdroj, jenž lokálně vypouští emise, je potřeba energetický posudek. Tento posudek není potřeba v případě, že je navrhováno nebo již instalováno např. tepelné čerpadlo (pouze to, které je poháněnou elektřinou), elektrokotel apod.

Naopak pro všechny spalovací zdroje tj. kotle (plyné palivo, kapalné palivo, tuhé palivo vč. biomasy) , plynová tepelná čerpadla, kogenerační jednotky atd. je nutno energetický posudek zpracovat. Tyto tepelné zdroje jsou považovány za stacionární.

POVINNOSTI VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZÁKONA O OCHRANĚ OVZDUŠÍ V PRAXI:

Obecně lze s výše uvedeným zněním souhlasit. Jde přeci o čistější životní prostředí, resp. ovzduší ve městech, obcích atd. pro nás všechny. A to znamená vytěsnění lokálních stacionárních zdrojů, pokud je nenahradíme lokálními nestacionárními zdroji, mimo hranice těchto sídel, resp. jejich náhrada za SZT, jejíž stacionární tepelné zdroje jsou pod přísnější kontrolou a v ideálním případě jsou umístěny mimo sídla. Protože však žádný prováděcí právní předpis nebo metodický pokyn tuto povinnost zpracování energetického posudku (EP) blíže nespecifikuje, vyžadují stavební úřady (SÚ) zcela správně v souladu se zněním odstavce (7) zákona o ochraně ovzduší EP vždy pro všechny případy.

Důvodem je to, že napojení na SZT pro řešený objekt je technicky možné vždy, ať už je vzdálenost řešeného objektu od rozvodu SZT 1m nebo desítky kilometrů. Je to pouze funkce nákladů na realizaci přípojky, do kterých je nutno promítnout v ideálním případě vše, nejen teoretické náklady na fyzickou realizaci přípojky, ale i náklady spojené patrně s řešením komplikovaných vlastnických vztahů, věcných břemen, čas realizace atd. **V EP je tak nutno posuzovat SZT i v případech**, kdy je zcela zjevné, že výsledek posouzení bude: EKONOMICKY NEPŘÍJATELNÉ. Rozsah EP zpracovaný pro tento účel je definován v §9a odstavci (1) v písmenu a) zákona 406 o hospodaření energií, resp. je dán prováděcím předpisem k tomuto zákonu 406. V předepsaném rozsahu EP je vždy nutné se vypořádat s technickým, ekologickým a ekonomickým posouzením. A na základě toho uvést výsledný výrok. V praxi je proto nutné následně žádat zamýšleného provozovatele SZT (nejbližšího, byť velmi vzdáleného) pro teoretické napojení o emisní faktory zdrojů tepla, naceňovat vlastní realizaci přípojky (lze-li to vůbec reálně bez vlastního projektu a rozpočtu přípojky). **Vlastníkovi tak vznikají nemalé tisícové vícenáklady za dokument, jehož výsledek v části posouzení SZT je předem znám a defacto podrobné zpracování posouzení tohoto typu zdroje tepla nemá logické opodstatnění.**

Smysl zabývat se v EP SZT má pouze tam, kde není zcela jasné předem, zda-li napojení na SZT může mít pro vlastníka, resp. stavebníka ekonomický smysl či nikoliv.

Jsme toho názoru, že tuto povinnost zpracování posouzení SZT v EP by měl blíže upřesnit např. prováděcí předpis nebo metodický pokyn, aby byl požadována jen ve smysluplných případech, např.:

*Např.: Posouzení SZT v EP bude vyžadováno u RD pouze v případě, kdy je nejblíže rozvod SZT vzdálen kratší vzdálenost než 500 m (vzdálenost je pouze parametrem a to je věcí diskuze, stejně tak, zda-li měřit tuto vzdálenost vzdušnou čarou nebo pouze v rámci os veřejných komunikací atd.) od řešeného objektu. **Současně provozovatel SZT také potvrdí, že pro dané napojení objektu má k dispozici dostatečnou výkonovou tepelnou kapacitu, nebo že ji navýší, pokud k připojení dojde.** Nemá smysl posuzovat ekonomickou vhodnost napojení na SZT v EP, pokud jeho zdroj na to nemá nebo nebude mít dostatečnou kapacitu (podkladem pro takové rozhodnutí majitele SZT jsou tepelné ztráty řešeného objektu). Vzdálenost objektu od nejblíže rozvodu SZT je jednoznačně doložitelná kopií katastrální mapy s vyznačením objektu a rozvodu SZT a vyznačenou vzdáleností. Jelikož je ve veřejném zájmu napojování na SZT kvůli ochraně ovzduší obecně a především v sídlech, měl by být umožněn i snadný přístup k digitálním aktuálním mapám rozvodů a zdrojů SZT.*

U ostatních typů staveb lze tuto vzdálenost například odstupňovat v závislosti na požadovaném objemu odběru tepla objektem a typu objektu. V praxi je snaha majitelů SZT podílet se nebo dokonce plně hradit veškeré náklady související s realizací přípojky SZT přímo úměrná podílu spotřeby tepla případně napojeného objektu a celkových nákladů na realizaci přípojky. To má ale zpětně dopad do závazku odběru tepla z SZT objektem po určitou dobu apod. Nezřídka jsou tyto dohody mezi majitelem SZT a investorem tajné, protože se majitel SZT domlouvá s každým takovým objektem individuálně na komerční bázi. Neradi k takovým dohodám pouští třetí stranu, která všechny parametry musí probrat ve zmiňovaném EP. Lze ale relevantně předpokládat, že je v zájmu investora,

aby případnou výhodnost napojení na SZT posoudila nezávislá oprávněná osoba formou EP, takže veškeré informace by pro posouzení měly být k dispozici. V praxi to znamená zpracování EP již po zahájení seriózních jednání mezi SZT a investorem stavby o podmínkách připojení na SZT a zpracování projektu a nacení připojení nebo minimálně studie => **tzn. že posouzení odběru z SZT v EP bude zpracováno v případě, kdy to má smysl a kdy jsou dostupné relevantní podklady. Nikoliv ve všech případech, tj. kdy z evidentních důvodů není s kým taková jednání zahájit (v dostupné lokalitě není SZT).**

Doložení skutečnosti, že nepotřebuji posoudit SZT v EP je podle tohoto možného návrhu pro vlastníka objektu záležitostí navýšení celkové ceny EP v řádech stokorun, kdežto zpracování EP i s kompletním vyhodnocením SZT i pro případy s předem známým výsledkem vyhodnocení u SZT je záležitost navýšení ceny za celý EP v řádech zbytečných tisíců.

Dalším nešťastným, podle našeho názoru, bodem znění v odstavci (7) paragrafu §16 zákona o ochraně ovzduší je, že povinnost zpracování EP je pro změnu budovy. Tzn. není zde blíže specifikováno o jakou změnu jde a z toho lze odvodit, že se tato povinnost týká každé změny objektu. Větší změny objektu (měním více jak 25% obálky budovy), i jiné změny než větší (např. měním pouze výplně). Týká se to tedy i změny stavby, u které nic neprovádím se stávajícím stacionárním tepelným zdrojem.

Zde bychom doporučovali bližší zpřesnění na změnu stavby, při které se mění stávající stacionární tepelný zdroj. Tím by byly podchyceny případy, které opět mají smysl z hlediska požadavku na zpracování v EP. Domníváme se, že smysl prověřovat napojení z ekonomického hlediska na SZT nebo jiný nestacionární zdroj je v době, kdy se vlastník rozhoduje, jaký tepelný zdroj zvolí tj. v případě, kdy je rozhodnut stávající stacionární tepelný zdroj vyměnit. Zájem "plošně" u měněných staveb toto prověřit, vyvolává u změny stavby nesouvisející s výměnou stacionárního tepelného zdroje u vlastníků objektů negativní reakce.

KONTROLA POVINNOSTI VYPLÝVající ZE ZÁKONA O OCHRANĚ OVZDUŠÍ V PRAXI:

Na seminářích Asociace energetických specialistů (AES) v Praze i Olomouci (konaných 4. a 5.4.2017) se toto diskutovalo v rámci dotazů na přednášející tj. i se zástupci z ústředí Státní energetické inspekce (SEI). **Nutno dodat, že jde bohužel o kompetentní spory mezi MPO a MŽP, které nešlo na místě finálně vyřešit a další praxe ukáže, jakým způsobem se toto ustálí. Proto prosím berte níže uvedené odpovědi pouze ryze za neoficiální, které se mohou v budoucí době změnit.**

Konkrétně bylo řešeno toto:

1) Pokud vznikne povinnost zpracovat EP pouze na základě zákona o ochraně ovzduší, je nutno uvádět v protokolu PENB, že EP je povinný?

Neoficiální odpověď SEI:

SEI má pravomoc kontrolovat pouze zákon 406. PENB je dokument zpracovaný podle zákona 406. Tedy z hlediska SEI, by mělo být pořádku, pokud bude v PENB uvedeno NE u povinnosti zpracovat EP (**nevzniká-li současně povinnost zpracovat EP na základě zákona 406!**). Důvodem je skutečnost, že povinnost zpracovat EP nevznikla na základě zákona 406, ale na základě zákona 201 o ochraně ovzduší a tudíž SEI nepřísluší tuto povinnost zpracování EP kontrolovat a tedy i vyžadovat. Pokud je tam v tomto případě uvedeno ANO a je dodán EP, nepovažují to chybu. Je to dokument dodaný nad rámec povinnosti zákona 406 a není v tom problém. Každopádně jedná se o kompetentní spor mezi MPO a MŽP, které musí tato ministerstva vyřešit, a který nepřísluší SEI řešit.

informace z řad účastníků:

...ale SÚ toto připomínkují jako chybu PENB, pokud je v něm uvedeno NE u povinnosti zpracovat EP, protože podle zákona o ochraně ovzduší je povinnost zpracovat EP!

Prozatimní závěr pro energetické specialisty: Doporučujeme zpracovatelům PENB na toto vždy upozornit objednatele PENB, že je v těchto případech nutno zpracovat EP na základě požadavků zákona o ochraně ovzduší. Patrně bude na straně bezpečnosti volit v protokolech PENB ANO u povinnosti zpracovat EP, a v poznámce, které tato tabulka v protokolu PENB umožňuje jednoznačně důvod tohoto výroku zdůvodnit a tj. připravit na tuto povinnost objednatele PENB.

2) Kdo bude kontrolovat správnost zpracování EP, jehož povinnost zpracovat vznikla na základě zákona o ochraně ovzduší 201, ale je zpracován podle prováděcího předpisu k zákonu 406?

Neoficiální odpověď SEI:

V podstatě byla odpověď stejná jako v předchozím případě. Jelikož tento posudek nevznikl na základě požadavku zákona 406, který je v kompetenci SEI, není předmětem kontroly SEI.

Prozatímní závěr pro energetické specialisty: I když prozatím není jasné, zda i na tyto EP se bude vztahovat kontrola SEI, neznamená to, že by tyto EP měly být zpracovány s jinou pečlivostí než EP, které SEI kontroluje, a které vznikly na základě povinnosti ukládající zákonem 406.

3) Může SÚ po vlastníkově měněné stavby s instalovaným stacionárním tepelným zdrojem vyžadovat EP, i když nejbližší rozvod SZT je např. 10 km daleko...

ANO může, resp. ANO musí. *V EP v tomto případě vyjde posouzení SZT jako ekonomicky nenávratné. V EP se pak prakticky relevantně posuzuje jen instalace elektrického tepelného čerpadla, jakožto nestacionárního zdroje tepla. (U místních nestacionárních OZE, tj. FVE a STS, předpokládáme, že nedokáží plně nahradit potřebu energie krytou navrhovaným stacionárním zdrojem energie, což z EP bude také patrné).*

Poznámka na závěr: MŽP ke zpracování EP uvádí na svých stránkách v sekci metodické pokyny podrobný metodický pokyn včetně praktických příkladů zpracování energetického posudku. Jsou zde podrobné popisy vstupů pro vyhodnocení, jehož způsob je uveden v prováděcí vyhlášce č. 480/2012 Sb. v aktuálním znění.

Aktualizace 2018-08-27:

S účinností od 1.9.2018 mění zákon č. 172/2018 Sb. výše diskutované téma v zákoně 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší. V §16 odstavec (7) nově zní takto:

§16

(7) Právnická a fyzická osoba je povinna, je-li to technicky možné, u nových staveb nebo při změnách stávajících staveb využít pro vytápění teplo ze soustavy zásobování tepelnou energií nebo zdroje, který není stacionárním zdrojem. **Tato povinnost se nevztahuje na rodinné domy a stavby pro rodinnou rekreaci a na případy, kdy energetický posudek³³ prokáže, že využití tepla ze soustavy zásobování tepelnou energií nebo zdroje energie, který není stacionárním zdrojem, není pro povinnou osobu ekonomicky přijatelné.**

Změna v odstavci je vyznačena tučně. Tato změna značně zredukuje případy nutného vypracování EP pouze z hlediska požadavku zákona o ochraně ovzduší, ze kterých jsou nově vyjmuty RD a stavby pro rodinnou rekreaci.

Podklady:

[1] - zákon o hospodaření energií 406/2000 Sb. v aktuálním znění

[2] - zákon o ochraně ovzduší 201/2012 Sb. v aktuálním znění *vč. změny 172/2018 Sb.*

[3] - "energetický zákon" 458/2000 Sb. v aktuálním znění

[4] - Občanský zákoník 86/2012 Sb. v aktuálním znění

[5] - vyhláška MPO č. 480/2012 Sb. v aktuálním znění o energetickém auditu a energetickém posudku

[6] - *Metodický pokyn MŽP*

[7] - seminář Asociace energetických specialistů 4. a 5.4.2017 konaný v Praze a Olomouci

<https://deksoft.eu/technicke-forum/technicka-knihovna/story-75>